

NOTA No.2.DE INVLOED VAN HET GEVOLGDE STELSEL VAN WAARDEERING VAN DEN VEESTAPEL OP DE
HOOGTE VAN DE BEDRIJFSWINSTEN.

Fluctuaties in de waarde van het productie-apparaat - in casu de veestapel - kunnen voor den eigenaar van beteekenis zijn. Evenwel voor de beoordeeling van de financiële uitkomsten van het bedrijf bij een bepaalde prijzenconstellatie van kostenelementen en eindproducten dienen deze waardeveranderingen of -dalingen uitgescheiden te worden. Vanuit dit gezichtspunt beoordeeld doet het er ook niet toe of deze waardeveranderingen zijn gerealiseerd in geld of slechts een "papierenen" karakter dragen.

De gebruikelijke waardeeringsstelsels bij de landbouwboekhouding elimineeren de waardefluctuaties van den veestapel niet of slechts ten deele.

Het stelsel van de marktwaarde, dat veelal toepassing vindt voor varkens en jong rundvee geeft het volle pond van de waardeschommelingen door op de bedrijfsresultaten.

Het in den "Leidraad" 1) aanbevolen stelsel van waardeering dempt deze waardefluctuaties van den inventaris belangrijk. In dit stelsel blijft het vee, dat bij het begin van het boekjaar reeds aanwezig was op den eindinventaris, voor hetzelfde bedrag staan als waarvoor het op den begininventaris was opgenomen, indien het tenminste nog tot dezelfde categorie behoort. In den loop van het boekjaar aangekocht vee wordt evenwel tegen den inkoops prijs op den eindinventaris gebracht. De gerealiseerde waardefluctuaties komen dus tot uiting in de bedrijfsresultaten; de "papierenen" boekwinsten of -verliezen blijven buiten beschouwing. Hoe groot de mutatie in den veestapel (vergelijk een consumptiemelkbedrijf in Zuid-Holland met een industriemelkbedrijf in Friesland) des te grooter is de invloed van de waardefluctuatie op de bedrijfsuitkomsten.

Het stelsel van de vaste waarde sluit bij voorbaat waardeschommelingen uit, voorzover de omvang van den veestapel bij het begin en het einde van het boekjaar gelijk is. Bij uitbreiding of inkrimping kunnen ook bij het stelsel van de vaste waarde de bedrijfsresultaten belangrijk beïnvloed worden door prijsveranderingen.

Om de financiële uitkomsten van het bedrijf, los van de waardeverandering (al dan niet gerealiseerd) van den veestapel te verkrijgen, dient men aan het einde van het boekjaar uit te gaan van een veestapel in natura, die even groot en van dezelfde samenstelling is als aan het begin van het boekjaar. In werkelijkheid zullen zich verschillen voordoen. Deze verschillen moeten in geld uitgedrukt worden. Vergelijkt men categorie voor categorie aan het einde van het boekjaar met den toestand aan het begin van het boekjaar, dan blijkt hoeveel stuks vee er in deze categorie meer en minder aanwezig zijn. Voorzover begin- en eindinventaris gelijk zijn, kunnen de posten in natura tegen elkaar worden weggeschrapt. De verschillen - hetzij plus of min - worden gewaardeerd tegen de marktprijzen bij het einde van het boekjaar.

Het meer levert een bedrijfsbate op, het minder wordt in korting gebracht van bedrijfsresultaten. Voor de beoordeeling van de financiële resultaten van het bedrijf op zichzelf wordt dus een zoodanige correctie aangebracht, dat het productie-apparaat aan het einde van het boekjaar in physischen zin gelijk is aan den toestand bij het begin van het boekjaar.

Het boekhoudbureau van de Overijsselsche Landbouw-Maatschappij publiceerde eenigen tijd geleden de financiële resultaten van een tiental bedrijven over het boekjaar 1940/1941.

1) Leidraad ter berekening van de zuivere opbrengst uit het Land- en Tuinbouwbedrijf in verband met de bepalingen der Wet op de Inkomstenbelasting, Tiel z.j.

De bedrijven zijn gemengde bedrijven, liggende in het zandgebied van Overijssel, met uitzondering van één weidebedrijf, dat in de gemeente Oldemarkt ligt. De gemiddelde uitkomsten van dit tiental bedrijven, met een gezamenlijke oppervlakte van ongeveer 150 ha, dekt niet geheel het gemiddelde van alle bedrijven, met een gezamenlijke oppervlakte van ruim 20.000 ha, dat uit den aard der zaak elk jaar eerst veel later bekend is. Toch geeft het gemiddelde van de tien bedrijven een vrij betrouwbare aanwijzing over het verloop der bedrijfsresultaten.

De bedrijfswinst - waaronder verstaan wordt het inkomen, dat de boer verwerft, indien hij het bedrijf zou moeten pachten en rente van het bedrijfskapitaal zou moeten betalen - wordt gemiddeld per ha voor deze tien bedrijven berekend op de volgende bedragen:

boekjaar:	1938/1939	1939/1940	1940/1941
aantal ha:	150	155	148
bedrijfswinst: (in gld.per ha)	9.10	41.81	130.40

Bij het Boekhoudbureau van de O.L.M. wordt het jongvee en de varkens tegen handelswaarde gewaardeerd, terwijl voor het melkvee en de werkpaarden het stelsel van den Leidraad gevolgd wordt.

Om na te gaan, hoe groot de invloed is van de door het Boekhoudbureau van de O.L.M. gevolgde wijze van waardeering op de berekende resultaten, hebben wij van deze tien bedrijven over drie boekjaren de begin- en eindinventaris van elk boekjaar volgens de door ons aangegeven methode bewerkt. De resultaten van de nieuwe waardeering zijn naast die van de oude in onderstaand staatje vermeld:

Toeneming of afneming van de inventariswaarde van den veestapel van tien gecombineerde bedrijven in Overijssel (in guldens).

Boek- jaar	P a a r d e n			R u n d v e e		
	O.L.M.	L.E.I.	Vershil	O.L.M.	L.E.I.	Vershil
'38-'39	+ 381.50	+ 670.50	+ 289.-	-1249.50	+ 360.-	+1609.50
'39-'40	- 522.-	- 439.-	+ 83.-	- 507.50	- 26.-	+ 481.50
'40-'41	+1965.-	+ 600.-	-1365.-	+1782.-	-3609.-	-5391.-

Boek- jaar	V a r k e n s			T o t a a l			
	O.L.M.	L.E.I.	Vershil	O.L.M.	L.E.I.	Vershil	
						in tot.	p.ha
'38-'39	- 57.-	+ 425.40	+ 482.40	- 925.-	+1455.90	+2380.90	+ 15.83
'39-'40	+ 110.-	- 265.56	- 375.56	- 919.50	- 730.56	+ 188.94	+ 1.24
'40-'41	-1040.-	-1354.70	- 314.70	+2707.-	-4363.70	-7070.70	- 47.93

Indien in de plaats van de door de O.L.M. gevonden toe- en afneming der inventariswaarde de door het L.E.I. berekende bedragen worden genomen voor het calculeeren van de bedrijfswinst, wordt de opstelling als volgt:

Gemiddelde bedrijfswinst per ha (in guldens)

Boekjaren	1938/1939	1939/1940	1940/1941
Volgens O.L.M.	9.10	41.81	130.40
Correctie	+ 15.83	+ 1.24	- 47.93
Volgens L.E.I.	24.93	43.05	82.47

's-Gravenhage, 14 October 1941.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,
De Directeur,

J.Horring.